

des mystères joués en de lointaines bourgades, poèmes satiriques dont les auteurs étaient si proches du terroir qu'ils en empruntaient le langage»).

El Sr. Aebischer agrupa els seus textos, amb bon encert, segons la regió de procedència: 1. Forez (quatre documents del segle XIII i una poesia del XVII), Lionès (dos textos religiosos del segle XIII i quatre documents del XIV), Vienès i Delfinat (dos documents dels segles XIII i XIV i dues poesies del XVI), Savoia (sis poesies del segle XVI i una del XVII), Bresse i País de Gex (tres documents del segle XIII, un del XV, una poesia del XVI i dues del XVII), Suïssa romande (tres documents del segle XIII, tres del XIV, tres del XV, dues poesies del XVI, una del XVII i un llibel del XVI).

La major part d'aquests textos havien estat ja publicats anteriorment, però els que no oferien prou confiança en la transcripció han estat revisats novament damunt els documents originals o les edicions més antigues. Tant en aquests com en els textos fins ara inèdits queda patent la gran seguretat de cartista — i no cal dir de lingüista — de l'editor. El que, amb tot, no arribem a comprendre, és la manca d'unitat en el tractament de les *u* i *v* i de les *i* i *j*, que unes vegades apareixen regularitzades i d'altres no.

Al davant de cada text és donada indicació concisa del seu contingut, del lloc de procedència i de la data, així com de la bibliografia.

Aquest excellent recull de textos lingüístics, l'abast del qual queda precisat en dues pàgines d'introducció, es clou amb un glossari suficient i de confiança.

Esperem amb interès els altres volums dels «Scripta Romanica Selecta».

R. A. i S.

Traducciones españolas del «Cinco de Mayo» de Alejandro Manzoni. Recogidas por MARIO GASPARINI. Roma, Edizioni di Storia e Letteratura, 1948. 176 pàgs. + 5 làms. («Lecture di Pensiero e d'Arte».)

En aquest nou llibre del Sr. Mario Gasparini es publica la coneguda oda manzoniana *El Cinque Maggio* (segons l'edició M. Barbi - F. Ghisalberti, 1943) i totes les traduccions espanyoles de què ha estat objecte i han arribat a les mans del compilador. Escrita l'oda el 1821, pocs mesos després de la mort de Napoleó, Tomás Rodríguez Rubí la traduí per primera vegada al castellà el 1844, i Fernando Maristany, el 1920, per darrera. En total — i tenint en compte les distintes redaccions d'algunes d'elles —, sumen vint-i-sis versions: 2 quatre de Juan Eugenio de Hartzenbusch (el Sr. Gasparini creu que l'última — *D* — és la més reeixida de totes les versions espanyoles), dues de Josep Martí i Folguera, una en castellà i una altra en català (no compren bé per què inclou aquesta en el recull), dues de M. A. Caro, etc. Davant de cadascuna d'elles són anotades — en esquema — les activitats i el lloc i any de naixença i mort dels traductors. De vegades, però, la nota resulta ampliada en excés (com la d'un obscur Nicolás Suárez Cantón, del qual arriba a donar bibliografia)

1. Del Valais i de la Vall d'Aosta, sense representació en la *Chrestomathie*, no ha estat possible de trobar cap document en franco-provençal.

2. El Sr. Gasparini en publica només vint-i-quatre, per no haver pogut obtenir les del cubà Ramón de Palma y Romay i l'equatorià Llona.

o bé amb certa ingenuïtat (com la de Hartzenbusch : «Poeta, dramaturgo y crítico español, n. y m. en Madrid (1806-1880). Autor del famoso drama *Los amantes de Teruel*» [!]). Cada traducció va acompanyada, així mateix, d'unes indicacions bibliogràfiques.

Precedeix l'edició dels textos un pròleg d'elaboració confusa i desigual, en què són comentades les recopilacions anteriors (les de Salvador Costanzo, Josep Llausàs, l'*Antologia de poetas líricos italianos*, de Joan Lluís Estelrich, etc.), i assajada una valoració crítica.

Destaquem, finalment, una sèrie d'errades tipogràfiques (?) desagradables : separar, en un canvi de línia, *Marista-* i *-ny*, com si *-ny* fos una síl·laba (*ni*) i no la grafia del so palatal *ɲ* (pàg. 32), *Mateo Obrades*, en lloc de *M. Obrador* (pàg. 20), *Antonio María Alcocer*, per *A. M. Alcover* (pàg. 27), etc., i la falta d'un índex de traductors.¹

Joaquim MOLAS

ANGELO MONTEVERDI : *Saggi neolatini*. Roma, Edizione di Storia e Letteratura, 1945. VIII + 388 pàgs. + 2 làms. («Storia e Letteratura», IX.)

El Prof. Angelo Monteverdi recull en aquest volum dotze assaigs escrits entre els anys 1922 i 1942, que havien vist ja la llum, llevat d'un, en llocs diversos. En dur-los novament a la impremta, els ha revisats i, més d'un cop, els ha enriquit amb notes addicionals suggerides per treballs d'altres investigadors posteriors als seus.²

Els temes dels *Saggi neolatini* són diversos : comentaris o edicions, principalment, d'antics textos — o inscripcions — mediollatins, italians, francesos, provençals o espanyols, però també vastos problemes d'història literària relacionats sobretot amb l'èpica francesa i espanyola, camps de treball en els quals el Sr. Monteverdi té guanyat un merescut prestigi.³

El llibre s'obre amb un resum d'un discurs llegit a la Universitat de Milà l'any 1931 — *Neolatine* (pàgs. 1-22 ; publicat abans a «La Cultura», N. S., X

1. És dubtosa, encara, la identificació de G. Rohlfs amb el G. R., autor de la nota *Manzoni in Spagna*, apareguda a «Cultura» del 15 de juny de 1923. (En la bibliografia de l'illustre professor de Munic publicada dins el volum d'escrits seus *An den Quellen der romanischen Sprachen* (Halle 1952), no apareix cap indicació d'aquella nota.)

2. Només un, però, dels assaigs que formen el llibre ha estat refet totalment ; en tots els altres, si descomptem lleugers retocs i les esmentades addicions, són donades sempre les versions primitives.

3. El mateix autor presenta així el seu recull : «Trattano d'argomenti assai vari. Il primo affronta problemi generali, gli altri si volgono a questioni particolari e talora minute : tutte comunque tra loro, indipendenti e distinte. La maggior parte studiano testi. E son testi vari di lingua (latini, italiani, francesi, provenzali, spagnoli), diversi di carattere, d'importanza storica, di valore artistico, di fama : alcuni celebri, anche se spesso anonimi, altri ignoti ed inediti, e pur curiosi : brevi enimmii e grandiose epopee, rozze iscrizioni e raffinati poemi, formule di epistolografii e narrazioni di cronisti, canzoni popolarische e canzoni trovadoriche. Di questi testi si indaga la formazione e la composizione, si mira a chiarire il significato ; onde si esamina per loro or il procedere di una corrente letteraria, or l'evolvere di una leggenda, epica o religiosa, or il vagare e il variare di un motivo folclorico. E spesso